

شبیهسازی عددی و مطالعه پارامتری شریان اتساع پذیر آئورت

در این تحقیق با در نظر گرفتن یک مدل واقعی به شبیه سازی عددی قوس آئورت با استفاده از نرم/فزار ANSYS-CFX پرداخته شده است. جنبه های متفاوتی نظیر رفتار ضربانی جریان خون و برهمکنش سیال – جامد به صورت همزمان در شبیه-سازی مدل های یک و سه لایه برای دیواره شریان، در نظر گرفته شدهاند. نتایج نشان می دهد استفاده از مدل سه لایه منجر به ایجاد پرش در تنش در مرز لایه ها شده و نسبت به مدل یک لایه، ماکزیمم تنشها مقادیر بالاتری خواهند داشت. برای شبیه سازی رفتار واقعی شریان از مدل هایپر الاستیک استفاده شده که در مقایسه با مدل الاستیک، استفاده از مدل هایپر الاستیک منجر به ایجاد تنشهای پایین تری در دیواره شریان شده است. تأثیر شعاع انحنای قوس آئورت بر نتایج به مقایسه با مدل الاستیک، استفاده از مدل هایپر الاستیک منجر به ایجاد تنشهای پایین تری در دیواره شریان شده است. تأثیر شعاع انحنای قوس آئورت بر نتایج به مقایسه با مدل الاستیک، استفاده از مدل هایپر الاستیک منجر به ایجاد تنشهای پایین تری در دیواره شریان شده است. تأثیر شعاع انحنای قوس آئورت بر نتایج به مقایسه با مدل الاستیک، استفاده از مدل هایپر مناع می قوس آفرت مای در پایین تری در دیواره شریان شده است. تأثیر شعاع انحنای قوس آفرت مر نتایج به مقایسه با مدل الاستیک، استفاده از مدل هایپر الاستیک منجر به ایجاد تنشهای پایین تری در دیواره شریان شده است. تأثیر معاع انحنای قوس آئورت مر نتایج به روی توزیع تنش در جداره، نواحی آسیب پذیر مشخص گردیده و ماکزیم تنش در روی توزیع تنش در جداره، نواحی آسیب پذیر مشخص گردیده و مدلی مناسب **سیدجعفر روزگار^۱** استادیار

نبی جهانداری^۲ کارشناسی ارشد

امیرحسین نیکسرشت^۳ دانشیار

واژههای راهنما: شریان آئورت، همودینامیک جریان، هایپرالاستیک، برهمکنش سیال - جامد

۱– مقدمه

بیماریهای قلبی- عروقی علت اصلی مرگ و میر در جهان صنعتی میباشند و دائماً در حال افزایش هستند [۱]. به عنوان مثال، طبق آمار منتشر شده از سوی سازمان بهداشت جهانی در سال (۲۰۰۸)، حدود ۳۰ درصد مرگ و میرها در سراسر جهان ناشی از بیماری های قلبی- عروقی بوده است. پژوهشگران متعددی بر این عقیدهاند که فاکتور مکانیکی همودینامیک جریان که شامل تنش برشی جداره میباشد، در ایجاد و توسعه بیماریهای شریانی نظیر آترواسکلروسیس، آنوریسم و پارگی نقش مهمی ایفا میکند [۲، ۳، ۴]. شواهد بسیاری وجود دارد که نیروهای مکانیکی وارد شده از سوی سیال، تاثیر زیادی بر رشد و گسترش بیماریهای قلبی- عروقی دارد. از اینرو برهمکنش بین جریان سیال و دیوارهی شریان، به شدت در مراحل ابتدایی بروز

۱ استادیار، دانشکده مهندسی مکانیک و هوافضا، گروه طراحی جامدات، دانشگاه صنعتی شیراز rouzegar@sutech.ac.ir

^۲ کارشناسی ارشد، دانشکده مهندسی مکانیک و هوافضا، گروه طراحی جامدات، دانشگاه صنعتی شیراز _ jahandari@yahoo.com

^۳ دانشیار، دانشکده مهندسی مکانیک و هوافضا، گروه حرارت و سیالات، دانشگاه صنعتی شیراز nikseresht@sutech.ac.ir تاریخ دریافت: ۹۴/۰۷/۰۳، تاریخ پذیرش: ۹۵/۰۸/۲۳

بیماری، تأثیر گذار است. امروزه شبیهسازی عددی به طور وسیعی به منظور دستیابی به فهمی جامعتر و عمیق تر از رفتار جریان خون در عروق، مورد استفاده قرار می گیرد. با این روش می توان به مطالعه و بررسی عوامل مهم و تأثیر گذار همانند توزیع تنش در جدارهی شریان پرداخت و در نتیجه، شکل گیری و یا پیشرفت بیماریهای مختلف شریانی را پیشبینی نمود. بزرگترین شریان موجود در بدن انسان، شریان آئورت می-باشد، که خون ضربانی حاوی اکسیژن از بطن چپ قلب وارد آن میگردد و به قسمتهای مختلف بدن جریان می یابد. تاکنون مطالعات متفاوتی بر روی شریان آئورت صورت گرفته است. اما با توجه به پیچیدگی موضوع مورد بررسی، همواره سادهسازیهایی در هنگام ایجاد مدل صورت گرفته است. اما با توجه به پیچیدگی موضوع انجام گرفته بر روی شریان آئورت به منظور بررسی اثر فشار خون بالا ۱۰۰ الی ۱۴۰ میلیمتر جیوه) و فشار

خون پایین (۶۵ الی ۱۰۵ میلیمتر جیوه)، دیواره شریان را به صورت صلب در نظر گرفتهاند [۵]. در بسیاری از مطالعات اخیر، هنگام مدلسازی شریان آئورت از مدل الاستیک و یک لایه برای بیان رفتار جداره شریان استفاده گردیده است [۶]. در شبیهسازی عددی انجام شده توسط والنسیا و همکارانش که بر روی شریان دارای گرفتگی صورت گرفته است، از مدلی دو لایه برای بررسی رفتار پیچیدهی شریان استفاده گردیده است [۷]. دهارت در سال (۲۰۰۳) میلادی، به منظور بررسی تاثیر برهمکنش سیال و جامد ٔ بر روی حرکت دریچه آئورت، در مدلسازی سهبعدی دریچه، از مدل الاستیک استفاده نمود [۸]. رانگا و همکارانش در شبیهسازی دریچه آئورت از مدل هایپرالاستیک برای توصیف رفتار جداره استفاده نمودند [۹]. دیوارهی شریان آئورت، شامل سه لایه اصلی اینتیما، مدیا و ادونتیشیا با رفتار مکانیکی و نسبت ضخامت متفاوت می باشد که این موضوع اغلب در مدل سازی ها نادیده گرفته شده و شریان به صورت یک لایه با مدول الاستیک معادل مدل شده است. همچنین به دلیل اینکه فاکتورهایی نظیر جنس و هندسه شریان و خواص خون در شکل گیری الگوها و همودینامیک جریان تأثیر بسیاری دارند، به کار گیری مدلی واقعی جهت تشخیص نواحی مستعد بروز بیماریهای شریانی، ضروری به نظر میرسد. با توجه به بررسیهای انجام شده تاکنون تأثیر جنس و هندسه شریان آئورت در توزیع تنش جداره به منظور تشخیص ناحیه بحرانی مورد بررسی قرار نگرفته است. در این تحقیق برای نخستین بار جنبههای متفاوتی نظیر رفتار ضربانی جریان خون و برهمکنش سیال- جامد به صورت همزمان در شبیهسازی مدلهای یک و سه لایه برای دیواره قوس آئورت، در نظر گرفته شده و به بررسی و تعیین نواحی مستعد بروز عارضه پارگی در این شریان پرداخته می شود. نتایج به دست آمده برای مدل سه لایه دیواره شریان با نتایج مدل تک لایه معادل مقایسه شده است. با توجه به اینکه رفتار واقعی شریان آئورت، با رفتار مادهی الاستیک اندکی تفاوت دارد از یک مدل هایپر الاستیک برای شبیهسازی رفتار شریان استفاده شده و نتایج با مدل الاستیک مقایسه شده است. همچنین تأثیر شعاع انحنای قوس آئورت بر تنشهای ایجاد شده در دیواره مورد بررسی قرار گرفته است. به منظور شبیه سازی های مورد نظر از نرمافزار قدرتمند ANSYS-CFX استفاده شده است. ابتدا به منظور صحت سنجی حل عددی به کار گرفته شده، یک شریان الاستیک دارای گرفتگی ۴۵ درصدی متقارن محوری، مدل می شود و نتایج به دست آمده از تحلیل، با مقالات موجود [۱۰،۱۱،۱۲]، مقایسه می گردد. سپس به شبیهسازی هندسه اصلی (شریان آئورت) پرداخته می شود.

۲- معادلات حاکمه

برای مدلسازی جریان خون در شریان آئورت، می توان از معادله ی پیوستگی (رابطه (۱)) به علاوه ی معادلات ناویر استوکس (رابطه (۲)) استفاده نمود.

$$\nabla \cdot \overline{v_f} = 0 \tag{1}$$

$$\rho \left[\frac{\partial \overline{v_f}}{\partial t} + \left(\left(\overline{v_f} - \overline{v_s} \right) \cdot \nabla \right) \overline{v_f} \right] = -\nabla p + \nabla \cdot \vec{\tau}$$
(7)

که در معادلات بالا $\overline{v_f}$ میدان سرعت سیال، $\overline{v_s}$ میدان سرعت مرز دیواره شریان، ρ چگالی خون، p فشار سیال و $\tilde{\tau}$ نمادی از تانسور تنش است. تانسور تنش برشی $\tilde{\tau}$ نیز مطابق با رابطهی (۳)، به تانسور تغییر شکل مرتبط می شود که در این رابطه، μ بیانگر لزجت سیال در حالت نیوتنی می باشد.

$$\vec{\tau} = \mu \left[\nabla \overrightarrow{v_f} + \left(\nabla \overrightarrow{v_f} \right)^{tr} \right] \tag{(7)}$$

معادلات حاکم بر دیوارهی شریان آئورت، به ترتیب معادلات پیوستگی الاستودینامیک و مومنتم مطابق روابط (۴) و (۵) میباشند:

$$\frac{\partial \rho_s}{\partial t} + \nabla \cdot \rho_s \vec{d}_s = 0 \tag{(f)}$$

$$\rho_s \vec{a}_s = \nabla \cdot \vec{\sigma}_s + \vec{f}_s \tag{(a)}$$

که در آنها $\sigma_s = \vec{a}_s$ چگالی جداره شریان، \vec{d}_s نماد بردار جابجایی جداره جامد شریان، \vec{a}_s شتاب جداره ی جامد، $\vec{a}_s = \vec{a}_s$ تانسور تنش کوشی جامد و \vec{f}_s نیروهای خارجی اعم از حجمی و سطحی هستند. همچنین، $\vec{f}_s = \vec{a}_s$ میباشد. لازم به ذکر است که در تحلیلهای پیش رو به منظور شبیه سازی واقعی مسئله، شریان به صورت می اشد. لازم به ذکر است که در تحلیلهای پیش رو به منظور شبیه سازی واقعی مسئله، شریان به صورت اتساع پذیر فرض شده و دیواره داخلی جامد و دیواره خارجی سیال به عنوان شرط مرزی برهمکنش سیال – جامد در نظر گرفته می شود (که به مفهوم برابری سرعت سیال و جامد $\vec{v}_f = \vec{v}_f$ و همچنین برابری تنش در سیال و جامد بر روی دیواره می باشد $(\tau_s = \tau_f)$. لذا با در نظر گرفتن تکنیک یک جهته به بررسی همزمان تغییر شکل جامد و سیال پرداخته می شود و تأثیرات متقابل هر کدام بر دیگری لحاظ می گردد.

۳–صحه گذاری : شریان دارای گرفتگی

به منظور صحه گذاری روش حل، ابتدا به حل یک مسئله محک پرداخته شده است و نتایج به دست آمده با نتایج موجود مقایسه می گردد. بدین منظور یک شریان دارای گرفتگی مطابق شکل (۱) در نظر گرفته می شود. پارامترهای موجود در شکل (۱)، از مقاله چان و همکارانش [۱۰] استخراج شده است. قطر داخلی شریان (*D*)، ۵ میلیمتر و ضخامت دیواره شریان(h_0)، ۵/۰ میلیمتر در نظر گرفته می شود. ناحیه ی گرفتگی از سمت ورودی شریان دارای شیب ۳۰ درجه و در سمت خروجی آن دارای شیب ۴۵ درجه می باشد. فاصله ی طولی شریان، قبل و بعد از از ناحیه ی گرفتگی، به ترتیب ۳ برابر قطر داخلی (۱۵ میلیمتر) و ۱۰ برابر قطر داخلی (۵۰ میلیمتر) در نظر گرفته شده است. طول قسمت گرفتگی (۱)، ۵/۱ میلیمتر و ارتفاع آن (*h*)، داخلی (۱۰ میلیمتر) در نظر گرفته شده است. طول قسمت گرفتگی (۱)، ۵/۱ میلیمتر و ارتفاع آن (*h*)، میباشد. خون به صورت سیالی نیوتنی و تراکمناپذیر، با چگالی ۷۵۵ کیلوگرم برمتر مکعب و ویسکوزیتهی ۲۰۰۱۴۳ پاسکالثانیه و شریان دارای گرفتگی، به صورت تراکمناپذیر، ایزوتروپ و الاستیک در نظر گرفته شده است. مدول الاستیسیته، ضریب پواسون و چگالی برای این شریان به ترتیب ۵/۰مگاپاسکال، ۴۹۹/۰ و ۲۰۰۰ کیلوگرم بر متر مکعب میباشد [۱۰]. در دهانه ورودی از یک جریان ضربانی سینوسی با دوره تناوب^۱ (*t*) ۲۳۴۵ ثانیه مطابق با شکل (۲)، به عنوان شرط مرزی ورودی سیال و در قسمت خروجی آن، از فشار ثابت ۴۱۴۰ پاسکال به عنوان شرط مرزی خروجی سیال استفاده شده است. بهمنظور جلوگیری از حرکت شریان، هر دو انتهای شریان کاملاً مقید شدهاند. تمام قسمتهایی از دیواره شریان که با خون در تماس هستند، به عنوان شرط مرزی برهمکنش سیال – جامد تعیین میگردند (که به مفهوم برابری سرعت سیال و

جامد $\bar{v}_s = \bar{v}_f$ و همچنین برابری تنش در سیال و جامد بر روی دیواره می باشد $\tau_s = \tau_f$ و همچنین برابری تنش در سیال و جامد بر روی دیواره می باشد $\tau_s = \tau_f$ و همچنین برابری تنش در سیال و جامد بر روی دیواره می باشد $\tau_s = \tau_f$ و پس از دریافت نتایج حل پایا، این نتایج حل به عنوان شرط اولیه در حل گذرا اعمال می شود. در این تحلیل ها از تئوری همگرایی ریشه دوم میانگین مربعات⁷ با مقدار مانده ۲۰۰۰۰ استفاده شده است. با ریز کردن شبکه بندی در نظر گرفته شده است. با ریز کردن شبکه بندی در نظر گرفته شده برای سیال و جامد و بررسی همگرایی جواب ها، استقال نتایج از شبکه مورد تایید قرار گرفت. در شبکه بندی نهایی برای جداره می شریان، ۴۰ المان در راستای محیطی، ۱۰ المان در راستای محیطی، ۱۰ المان در راستای ضخامت و میان

نوع شبکهبندی برای جدارهی شریان دارای گرفتگی، به صورت شبکه سازمان یافته و هگزاهدرال در نظر گرفته شد. برای شبکهبندی سیال نیز، ۴۰ عدد المان در راستای محیطی، ۳۵ المان در راستای شعاعی و ۳۵۰ المان در راستای طول در نظر گرفته شد. نوع المانهای سیال نیز هگزاهدرال می باشد.

¹ Period

² RMS (Root Mean Square)

شکل (۳) پروفیل سرعت سیال را در مقاطع مختلف شریان نشان میدهد. همانطور که مشاهده می شود پس از عبور از مقطع گرفتگی، پروفیل سرعت سیال به تدریج به شکل جریان توسعه یافته داخلی، نزدیک می گردد و در خروجی شریان، جریان کاملاً توسعه یافته می باشد.

در شکلهای (۴) و (۵) پروفیل سرعت محوری به ترتیب در زمانهای بیبعد (۴/۱٫) ۲۵/۰ و ۲/۵ برای مقطعی که در فاصلهی طولی ۵ میلیمتر از وسط گرفتگی قرار گرفته است (1='z)، ترسیم شده است. همانطور که مشاهده میشود تطابق بسیار خوبی بین نتایج به دست آمده از تحلیل انجام شده و مرجع [۱۲] وجود دارد. در شکلهای (۶) و (۷) پروفیل سرعت به ترتیب در زمانهای بیبعد ۲۵/۰ و ۲۰/۵ برای مقطعی که به فاصلهی طولی ۲۱/۵ میلیمتر از وسط گرفتگی قرار گرفته است (2-4)، ترسیم شده است. همانگونه که مجدداً مشاهده میشود، پروفیلهای سرعت به دست آمده از شبیهسازی انجام شده با نتایج ارائه شده توسط چان و همکارانش تطابق قابل قبولی را نشان میدهند.

پس از اطمینان از روش حل و نحوه شبیه سازی، در ادامه به بررسی تأثیر جنس و هندسه شریان آئورت در توزیع تنش جداره به منظور تشخیص ناحیه بحرانی، پرداخته می شود. نتایج در دو بخش مختلف با در نظر گیری مدل شریان یک لایه و سه لایه ارایه می شود.

z'=1 شکل $t_p=0.25$ در مقطع $t/t_p=0.25$ در مقطع $t/t_p=0.25$

۴- شریان آئورت یک لایه
۴-۱- هندسه شریان
۵-۱- هندسه شریان
قطر میانگین برای شریان آئورت در حدود ۲۰ تا ۲۵ میلیمتر میباشد [۱۳]. در شبیهسازی حاضر، قطر داخلی شریان ۲۰ میلیمتر در نظر گرفته میشود و فرض بر این است که ضخامت در کل دیواره به صورت یکنواخت بوده و برابر با ۲ میلیمتر باشد. همانطور که در شکل (۸) دیده میشود طول قسمت بالا رونده و قسمت پایین رونده آئورت، به ترتیب ۱۰ و ۱۰۰ میلیمتر در نظر گرفته میشود. جهت بررسی تأثیر هندسه بر این است که مخامت در کل دیواره به صورت یکنواخت بوده و برابر با ۲ میلیمتر باشد. همانطور که در شکل (۸) دیده میشود جهت بررسی تأثیر هندسه قسمت پایین رونده آئورت، به ترتیب ۱۰ و ۱۰۰ میلیمتر در نظر گرفته میشود. جهت بررسی تأثیر هندسه بر توزیع تنش جداره و تشخیص ناحیه بحرانی، مدل سازی برای ۳ حالت مختلف که در آنها شعاع قوس (*R*)

دارای مقادیر ۳۰، ۳۵ و ۴۰ میلیمتر می باشد، انجام می گیرد. در این مدل سازی از اثر شاخه های جانبی متصل به قوس آئورت صرف نظر شده است.

۴–۲– خواص خون و شریان خون اساساً تعلیق گلبولهای قرمز در پلاسما میباشد و در سرعتهای پایین دارای خواص ویسکوزیته غیرعادی میباشد. اما طبق بررسی محققان به دلیل اینکه در حالت غیرنیوتنی تفاوت کمی در مشخصههای اساسی جریان وجود دارد، فرض رفتار نیوتنی برای جریان خون در شریانهای بزرگ نظیر آئورت پذیرفته شده است [۵، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶]. بنابراین در هنگام توصیف خواص خون، این سیال به صورت نیوتنی با چگالی ۱۰۵۰ کیلوگرم بر متر مکعب [۱۷، ۱۸، ۱۹] و ویسکوزیتهی ۲۰۰۳۵ پاسکال ثانیه [۱۷] ، تراکم-ناپذیر و به حالت جریان آرام در نظر گرفته شده است [۱، ۱۳، ۲۱، ۲۰].

برای مدلهای مختلف، آئورت یک لایه به صورت ماده تراکمناپذیر، ایزوتروپ و الاستیک در نظر گرفته شده است. مدول الاستیسیته، ضریب پواسون و چگالی برای این حالتها به ترتیب ۱/۰۸ مگاپاسکال، ۴۹/۰ و ۱۰۰۰ کیلوگرم بر متر مکعب میباشد [۲۱].

_{زمان (ثانیه)} **شکل۹**– منحنی سرعت ورودی شریان آئورت [۲۱]

۴-۳- شبکه بندی و شرایط مرزی

به منظور بررسی استقلال نتایج از شبکهبندی، با ریز کردن جوابها همگرایی تنش ونمایزز مورد بررسی قرار می گیرد. ریز کردن اندازه المانها تا جایی ادامه می یابد که اختلاف جوابهای مربوط به شبکهبندی قبلی و فعلی تقریباً صفر شود. در شبکهبندی نهایی سیال تعداد ۶۴ المان در راستای طول، ۱۲۵ المان در راستای محیط و جمعاً ۵۳۶۹۲۱ المان هگزاهدرال مورد استفاده قرار می گیرد. در شبکهبندی نهایی دیواره شریان نیز محیط و جمعاً ۵۳۶۹۲۱ المان هگزاهدرال مورد استفاده قرار می گیرد. در شبکهبندی نهایی دیواره شریان نیز انجام تحلیل گذرا، در دهانه ورودی شریان آئورت، از یک منحنی سرعت متغیر با زمان که بیانگر سرعت انجام تحلیل گذرا، در دهانهی ورودی شریان آئورت، از یک منحنی سرعت متغیر با زمان که بیانگر سرعت فیزیولوژیکی در بدن است و متعلق به ورودی شریان آئورت، از یک منحنی سرعت متغیر با زمان که بیانگر سرعت اعمال سرعت ورودی بدین گونه است که نقاط منحنی سرعت به کمک نرمافزار گت دیتا^۱ از روی دادههای موجود در مقاله [17] اقتباس می گردد و اطلاعات در یک فایل خارجی ذخیره سازی می گردد. سپس فایل مورد نظر به صورت یک فایل ورودی، توسط نرمافزار انسیس فراخوانی می گردد. در قسمت مانی از روی دادههای موجود در مقاله [17] اقتباس می گردد و اطلاعات در یک فایل خارجی ذخیره سازی می گردد. سپس فایل مورد نظر به صورت یک فایل ورودی، توسط نرمافزار انسیس فراخوانی می گردد. در قسمت دهانه ی خروجی شریان، از شرط مرزی جریان کاملا توسعه یافته⁷ (0 = $\frac{w}{v_0}$ و 0 = $\frac{w}{v_0}$) با فشار ثابتی به مقدار ۱۰۰ میلیمتر شریان، از شرط مرزی جریان کاملا توسعه یافته⁷ (0 = $\frac{w}{v_0}$ و 0 = $\frac{w}{v_0}$) با فشار ثابتی به مقدار در می میران

شرط مرزی تکیهگاهی در ابتدا و انتهای دیوارهی آئورت به گونهای در نظر گرفته شده است که از حرکت در تمامی جهات جلوگیری شود [۲۰]. در شرایط واقعی فیزیولوژیکی در درون بدن، دیواره خارجی شریان با بافتهای گوناگونی در تماس است. برخی از محققان اثر این بافتها را در مطالعات خود به صورت اعمال یک فشار ثابت، که جایگزین اثر بافتها میشود، در نظر گرفتهاند [۶، ۲۲، ۲۳] و برخی دیگر از اثر بافتهای اطراف شریان چشمپوشی کردهاند و در واقع دیواره خارجی شریان را به صورت سطحی عاری از تنش فرض نمودهاند [۲۴]. در این تحلیل نیز اثر بافتهای اطراف شریان در نظر گرفته نشده است.

در این مدلسازی همانند سایر مسائل برهمکنشی سیال– جامد، دیواره داخلی جامد و دیواره خارجی سیال به عنوان شرط مرزی برهمکنش سیال– جامد در نظر گرفته میشود (که به مفهوم برابری سرعت سیال و جامد $\vec{v}_s = \vec{v}_f$ و همچنین برابری تنش در سیال و جامد بر روی دیواره می باشد $\tau_s = \tau_f$). در شریانهای بزرگ، این فرض که خون در نزدیکی دیواره با همان سرعت دیواره حرکت میکند، فرض معقولی میباشد [۵]. از اینرو شرط مرزی عدم لغزش نیز بر روی تمام دیوارهها اعمال میگردد.

۴-۴- نتایج

به منظور بررسی و تعیین نقاط بحرانی مستعد پارگی، مطابق شکل (۱۰) دوازده نقطهی مختلف از شریان آئورت که در زوایای متفاوتی نسبت به دهانه ورودی شریان قرار گرفتهاند مورد بررسی قرار میگیرد. یکی از معیارهای متداول بررسی پارگی، تنش ونمایزز ایجاد شده در شریان میباشد [۲۱]. در شکل(۱۱) تغییرات تنش ونمایزز بر حسب زمان برای نقاط مختلف شریان ترسیم شده است. همانطور که مشاهده می شود مقادیر تنش ونمایزز ماکزیمم برای تمام نقاط، در زمان ۰/۱۸ ثانیه رخ داده است و این مقادیر تنش برای نقاط ۶

¹ Get Data Graph Digitizer

² Fully Developed (or Opening)

الی ۱۲ که بر روی سطح داخلی در قوس کوچکتر قرار گرفتهاند، بیشتر است. از بین این نقاط، بیشترین مقدار تنش مربوط به نقاط ۶ و ۷ که به ترتیب در زاویه ی۰۶ و ۷۵ درجه قرار دارند، میباشد. در واقع این نقاط به دلیل اینکه دارای تنشهای بالاتری هستند، میتوانند نواحی مستعد برای بیماریهای پارگی و آنوریسم باشند. به منظور بررسی تعیین دقیقتر محل بروز پارگی، تغییرات تنش ونمایزز در راستای ضخامت دیواره در حوالی نقطه ۷ مورد بررسی قرار می گیرد.

بدینمنظور، در این نقطه مسیری از سمت اینتیما به سمت ادونتیشیا در نظر گرفته می شود و تنش ونمایزز در طول این مسیر و در زمان ۱۸/۸ ثانیه، در شکل (۱۲) ترسیم می گردد. همانطور که مشاهده می شود مقدار تنش ونمایزز ماکزیمم (در زمان ۱۸/۸ ثانیه) در سمت داخل جداره که در تماس با خون می باشد، بیشترین مقدار را دارد و این مقدار با حرکت از سمت اینتیما به سمت ادونتیشیا، کاهش می یابد. با توجه به نحوه ی تغییرات تنش در درون جداره، می توان این گونه نتیجه گرفت که به دلیل اینکه لایه ی اینتیما نسبت به سایر لایه ا تحت مقادیر تنشی بالاتری قرار دارد، استعداد بیشتری به منظور بروز پارگی خواهد داشت و به عبارت دیگر آغاز ناحیه ی پارگی از سمت داخلی جداره ی شریان خواهد بود.

شکل ۱۰ – محل قرار گیری نقاط در زوایای مختلف

(الف)

شکل۱۱- تغییرات تنش ونمایزز بر حسب زمان برای نقاط ۱ الی ۱۲

شکل ۱۲ – تغییرات تنش ونمایزز در نقطه ۷ در زمان ۰/۱۸ ثانیه از سمت اینتیما به ادونتیشیا

شکل۱۳ – تغییرات تنش ونمایزز از سمت اینتیما به ادونتیشیا

جهت بررسی تأثیر هندسه بر توزیع تنش جداره یشریان، با در نظر گرفتن سه مقدار متفاوت ۳۰، ۳۵ و ۴۰ میلیمتر برای شعاع قوس آئورت (R) به شبیه سازی مسئله پرداخته شده است. در شکل (۱۳) تغییرات ون مایزز در دیواره شریان برای هر سه مدل با شعاع قوس متفاوت و در نقطه ۷، ارائه شده است.

مشاهده می گردد که برای هر سه حالت، با حرکت از سمت اینتیما به سمت ادونتیشیا، مقدار تنش ونمایزز کاهش می یابد. همچنین با افزایش شعاع انحنای قوس آئورت، مقدار تنش اعمال شده بر قسمت داخلی دیوارهی شریان (لایه اینتیما) کاهش می یابد و در واقع برای شرایط فیزیولوژیکی یکسان، در افرادی که قوس آئورت انحنای کمتری دارد، در صورت مهیا بودن زمینه و شرایط لازم، احتمال بروز پارگی بیشتر خواهد بود.

در این بخش به بررسی تأثیر مدل الاستیک و یا هایپرالاستیک برای جنس دیواره شریان بر روی نتایج پرداخته می شود. به منظور شبیه سازی واقعی تر مسئله، از مدل هایپرالاستیک مونی- ریولین (دو پارامتری برای شریان استفاده می شود که تابع چگالی انرژی کرنشی (W) برای این ماده مطابق با رابطه (۶) می باشد. 1

$$W = C_{10}(I_1 - 3) + C_{01}(I_2 - 3) + \frac{1}{d}(I_3 - 1)^2$$
(8)

$$K = \frac{2}{d} \tag{(Y)}$$

$$G_0 = 2(C_{10} + C_{01}) \tag{(A)}$$

برای اینکه بتوان نتایج مربوط به شریان هایپر الاستیک را با شریان الاستیک مقایسه نمود بایستی یک مدول الاستیک که معادل با رفتار شریان هایپرالاستیک اول باشد، بدست آورد. برای بدست آوردن مدول الاستیک معادل، با استفاده از رابطهی (۸) و با معلوم بودن ضرایب 100 و 60 مقدار 60 طبق رابطه (۹) به دست میآید [۲۵].

$$G_0 = 2(C_{10} + C_{01}) = 1379000$$
 (9)

با در نظر گرفتن ضریب پواسون ۰/۴۹ و با کمک رابطهی (۱۰) که بین مدول یانگ، مدول برشی و ضریب پواسون برقرار است میتوان مدول الاستیک معادل را به دست آورد [۲۵]:

$$E = 2(1+\nu)G_0 = 4.11 \text{MPa}$$
(1.)

بدین ترتیب دو شریان آئورت با مشخصات هندسی یکسان و شعاع قوس (R) ۳۵ میلیمتر، با مدلهای مادی هایپرالاستیک و الاستیک در نظر گرفته میشود. شکل (۱۴) تغییرات تنش ونمایزز بر حسب زمان برای نقطه ۷ با در نظر گرفتن هر دو شریان الاستیک و هایپرالاستیک را نمایش میدهد. مشاهده میشود که در هر دو فرض برای شریان، نحوه ی تغییرات تنش بر حسب زمان یکسان است؛ اما فرض شریان با دیواره الاستیک منجر به تنش های بالاتری میشود.

¹ Mooney-Rivlin

۵-شریان آئورت سه لایه

۵–۱– هندسه شریان سه لایه

در این مدل، قطر داخلی شریان ۲۰ میلیمتر و ضخامت کل جداره ۲ میلیمتر در نظر گرفته می شود. نسبت ضخامت برای لایه های اینتیما، مدیا و ادونتیشیا به ترتیب به نسبت ۱، ۶ و ۳ در نظر گرفته می شود [۱۷]. فرض بر این است که ضخامت در کل دیواره برای تک تک لایه ها یکنواخت باشد. جهت بررسی تأثیر هندسه بر توزیع تنش جداره و تشخیص ناحیه بحرانی، مدل سازی برای سه شعاع قوس آئورت (R) ۳۰، ۳۵ و ۴۰ میلیمتر انجام می شود.

۵-۲- خواص خون و شریان با توجه به اینکه شریان واقعی از سه لایه اصلی با مدول الاستیسیتهی متفاوت تشکیل یافته است، بایستی برای مدلسازی، ابتدا شریان یک لایهی الاستیک با مدول الاستیسیتهی ۱/۰۸ مگاپاسکال به شریانی سه لایه تبدیل شود. برای یافتن مدول الاستیسیتهی معادل برای هر لایه، فرض می شود که مدول الاستیسیتهی لایه مدیا ۳ برابر مدول الاستیسیتهی دو لایهی دیگر است [۱۷]. همچنین گائو و همکارانش روابط بین حجم و مدول الاستیسیته لایه ارا به صورت رابطه (۱۱) ارائه نمودهاند [۱۷]:

$$E_m = 3E_i = 3E_a$$

$$EV = E_m V_m + E_i V_i + E_a V_a$$
(11)

که V_i مراز الستیسیته الیههای اینتیما، مدیا و ادونتیشیا میباشد. با استفاده از هندسه شریان و همچنین روابط (۱۱)، الاستیسیته لایههای اینتیما، مدیا و ادونتیشیا میباشند. با استفاده از هندسه شریان و همچنین روابط (۱۱)، مدول الاستیسیته لایههای اینتیما، مدیا و ادونتیشیا به ترتیب برابر ۱/۴۹۵۸، ۱/۴۹۵۸ و ۱/۴۹۵۸ مگاپاسکال به دست میآید. هریک از لایهها به صورت ماده تراکمناپذیر، ایزوتروپ و الاستیک میباشند که ضریب پواسون و چگالی برای این لایهها، به ترتیب ۱۴۹۰ و ۱۰۰۰ کیلوگرم بر متر مکعب در نظر گرفته شده است [۲۱]. همانند حالت مدل شریان یک لایه، در این قسمت نیز برای توصیف خواص خون، این سیال به صورت نیوتنی با چگالی ۱۰۵۰ کیلوگرم بر متر مکعب [۱۰ ۱۸، ۱۸] و ویسکوزیته ی ۱۰۰۳۰ پاسکال ثانیه [۱۷] و تراکمناپذیر در نظر گرفته میشود [۱، ۱۳، ۱۷، ۱۰۵].

شکل۱۴- تغییرات تنش ونمایزز بر حسب زمان برای شریان با جنس متفاوت

۵–۳– شبکه بندی و شرایط مرزی شبکهبندی سیال مشابه شریان یک لایه میباشد. دیواره شریان در راستای محیطی و طولی (برای هر سه لایه) به ترتیب به ۲۳ و ۶۴ قسمت مساوی و دیوارهی هر یک لایههای اینتیما، مدیا و ادونتیشیا در راستای شعاعی به ترتیب ۲، ۱۲ و ۶ قسمت مساوی تقسیم میشود. در شریان سه لایه، شرایط مرزی استفاده شده برای سیال و جامد همانند شریان یک لایه میباشد که به تفصیل به شرح آن پرداخته شد.

۵-۴- نتایج

با توجه به اینکه در مدل سه لایه، مدول الاستیسیته هر یک از لایهها متفاوت میباشد، انتظار میرود که تغییرات تنش در جداره نسبت به حالت شریان یک لایه، رفتار متفاوتی را نشان دهد. از اینرو به منظور مقایسه رفتار تنشی در جداره، تغییرات تنش ونمایزز با حرکت از سمت اینتیما به سمت ادونتیشیا در جداره شریان، برای زمان ۰/۱۸ ثانیه و در مکانی از شریان که در زاویهی ۷۵ درجه از دهانه ورودی شریان قرار دارد، برای هر دو مدل یک و سه لایه با شعاع قوس ۳۵ میلیمتر در شکل (۱۵) نمایش داده شده است.

همانطور که مشاهده می گردد در فرض شریان سه لایه، به دلیل وجود اختلاف در مدول الاستیسیته لایه ها، تنش ها در مرز بین لایه ها دچار پرش شده است. در مدل شریان سه لایه، با حرکت از سمت اینتیما به سمت ادونتیشیا، تغییرات تنش در هر یک از لایه ها به صورت کاهشی می باشد. سطح تنش در لایه های اینتیما و ادونتیشیای شریان سه لایه پایین تر از شریان یک لایه می باشد این در صورتی است که سطح تنش در لایه مدیای شریان سه لایه بالاتر از شریان یک لایه می باشد این در صورتی است که سطح تنش در لایه که مدل دقیق تری نسبت به شریان یک لایه می باشد. اما آنچه که مهم است این است که شریان سه لایه که مدل دقیق تری نسبت به شریان یک لایه می باشد منجر به تنش های بالاتری در دیواره شریان گردیده است. با توجه به نحوهی تغییرات تنش در درون جداره، می توان این گونه نتیجه گرفت که، به دلیل اینکه لایهی مدیا نسبت به سایر لایه ها تحت مقادیر تنشی بالاتری قرار دارد، استعداد بیشتری برای بروز پارگی خواهد داشت و در صورت بروز این اتفاق، آغاز ناحیه ی پارگی از سمت داخلی لایه مدیا که در تماس با لایهی اینتیما می باشد، خواهد بود.

شکل1۵- تغییرات تنش ونمایزز در درون جداره برای مدل یک و سه لایه

جهت بررسی تأثیر هندسه بر توزیع تنش جدارهی شریان، مدلسازی با تغییر شعاع قوس آئورت (R) به سه مقدار متفاوت ۳۰، ۳۵ و ۴۰ میلیمتر، نیز انجام شده است. در شکل (۱۶) تغییرات تنش ونمایزز در دیواره شریان برای هر سه مدل با شعاع قوس متفاوت و در مکانی از شریان که در زاویهی ۷۵ درجه از دهانه ورودی شریان قرار دارد (نقطه ۷ در شکل (۱۰)) ارائه شده است. مشاهده می شود برای هر سه مدل با شعاع قوس متفاوت، تنش ونمایزز در سمت داخلی لایهی مدیا بیشترین مقادیر را دارا می باشد و با حرکت از سمت اینتیما به سمت ادونتیشیا، تنش در هر یک از لایه ها به صورت کاهشی تغییر می می می ایند.

در شکل (۱۷) مقدار ماکزیمم تنش ونمایزز بر حسب شعاع قوس آئورت ترسیم شده است. همانطور که دیده میشود با افزایش شعاع انحنای قوس آئورت، مقدار ماکزیمم تنش در حال کاهش میباشد که نشان میدهد در شرایط فیزیولوژیکی یکسان، در افرادی که قوس آئورت دارای انحنای کمتری میباشد، در صورت مهیا بودن زمینه و شرایط لازم، استعداد بیشتری برای بروز پارگی خواهند داشت و به دلیل اینکه لایهی مدیا نسبت به سایر لایهها تحت مقادیر تنشی بالاتری قرار دارد، در صورت بروز این اتفاق، آغاز ناحیهی پارگی در لایهی مدیا و از سمت داخلی این لایه (که در تماس با لایهی اینتیما میباشد) خواهد بود.

شکل ۱۶ – تغییرات تنش ونمایزز در جداره برای مدل های سه لایه با شعاع قوس متفاوت

شکل ۱۷ – تغییرات تنش ونمایزز بر حسب شعاع قوس متفاوت

۶- نتیجه گیری

با توجه به تحلیلهایی که بر روی مدلهای مختلف با شعاع انحنا، جنس و تعداد لایه متفاوت انجام گرفته است، نتایج زیر قابل استنتاج می باشد:

در شریان آئورت الاستیک یک لایه، مقادیر تنش ونمایزز ماکزیمم در زمان ۰/۱۸ ثانیه و برای نقاطی که بر روی سطح داخلی شریان و در قوس کوچکتر قرار گرفتهاند، اتفاق افتاده است و در واقع این نقاط به دلیل اینکه دارای تنشهای بالاتری هستند، میتوانند مستعد برای بیماریهای پارگی و آنوریسم باشند. مقدار تنش ونمایزز ماکزیمم در سمت داخل جداره که درتماس با خون میباشد، بیشترین مقدار را دارد و این مقدار با حرکت از سمت اینتیما به سمت ادونتیشیا، کاهش مییابد و در واقع از آنجا که لایهی اینتیما نسبت به سایر لایهها تحت مقادیر تنشی بالاتری قرار دارد، استعداد بیشتری به منظور بروز پارگی خواهد داشت و در صورت بروز این اتفاق، آغاز ناحیهی پارگی از سمت درونی جدارهی شریان خواهد بود.

همچنین تأثیر شعاع انحنای قوس آئورت بر تنشهای ایجاد شده در دیواره شریان مورد بررسی قرار گرفت و مشاهده شد با افزایش شعاع انحنای قوس آئورت، مقدار تنش ایجاد شده بر قسمت داخلی دیوارهی شریان (لایه اینتیما) کاهش مییابد و در واقع برای شرایط فیزیولوژیکی یکسان، در افرادی که قوس آئورت انحنای کمتری دارد، در صورت مهیا بودن زمینه و شرایط لازم، احتمال بروز پارگی بیشتر خواهد بود. از نظر کیفی نحوهی تغییرات مقادیر تنش بر حسب زمان، برای ماده الاستیک و هایپرالاستیک، یکسان است. اما از نظر کمی، فرض شریان با دیواره الاستیک منجر به بروز تنشهای بیشتری می گردد.

با در نظر گرفتن شریان سه لایه، تنش ونمایزز در قسمت بالا رونده یقوس آئورت و در سمت داخلی لایه ی مدیا که درتماس با لایه یاینتیما می باشد، بیشترین مقدار را دارد و سمت خارجی لایه یادونتیشیا، کمترین مقدار تنش را دارد. از این رو درصورت بروز پارگی و آنوریسم در شریان سه لایه، شروع آسیب از این محدوده-ی مکانی خواهد داد. برای مدل های سه لایه با شعاع انحنای متفاوت، مقادیر تنش ون مایزز ماکزیمم در زمان ۱۸۸۰ ثانیه رخ داده و مقدار ماکزیمم تنش در شریان های با انحنای قوس آئورت کوچکتر بیشتر می باشد.

مراجع

- [1] Khanafer, K., and Berguer, R., "Fluid-structure Interaction Analysis of Turbulent Pulsatile Flow within a Layered Aortic Wall as Related to Aortic Dissection", Journal of Biomechanics, Vol. 42, No. 16, pp. 2642-2648, (2009).
- [2] Shaik, E., "Numerical Simulations of Blood Flow in Arteries using Fluid-structure Interactions", PhD Thesis, Department of Aerospace Engineering, Wichita State University, United States, (2007).
- [3] Li, M., Beech-Brandt, J., John, L., Hoskins, P., and Easson, W., "Numerical Analysis of Pulsatile Blood Flow and Vessel Wall Mechanics in Different Degrees of Stenoses", Journal of Biomechanics, Vol. 40, No. 16, pp. 3715-3724, (2007).

- [4] Toloui, M., Firoozabadi, B., and Saidi, M., "A Numerical Study of the Effects of Blood Rheology and Vessel Deformability on the Hemodynamics of Carotid Bifurcation", Scientia Iranica, Vol. 19, No. 1, pp. 119-126, (2012).
- [5] Vasava, P., Jalali, P., Dabagh, M., and Kolari, P. J., "Finite Element Modelling of Pulsatile Blood Flow in Idealized Model of Human Aortic Arch: Study of Hypotension and Hypertension", Computational and Mathematical Methods in Medicine, Vol. 2012, No. 1, pp. 1-14, (2012).
- [6] Crosetto, P., Reymond, P., Deparis, S., Kontaxakis, D., Stergiopulos, N., and Quarteroni, A., "Fluid–structure Interaction Simulation of Aortic Blood Flow", Computers & Fluids, Vol. 43, No. 1, pp. 46-57, (2011).
- [7] Valencia, A., and Baeza, F., "Numerical Simulation of Fluid-structure Interaction in Stenotic Arteries Considering Two Layer Nonlinear Anisotropic Structural Model", International Communications in Heat and Mass Transfer, Vol. 36, No. 2, pp. 137-142, (2009).
- [8] De Hart, J., Peters, G., Schreurs, P., and Baaijens, F., "A Three-dimensional Computational Analysis of Fluid–structure Interaction in the Aortic Valve", Journal of Biomechanics, Vol. 36, No. 1, pp. 103-112, (2003).
- [9] Ranga, A., Mongrain, R., Biadilah, Y., and Cartier, R., "A Compliant Dynamic FEA Model of the Aortic Valve, in Proceedings of International Federation for the Promotion of Mechanism and Machine Science", The 12th World Congress in Mechanism and Machine Science, Besançon, France, (2007).
- [10] Chan, W., Ding, Y., and Tu, J., "Modeling of Non-Newtonian Blood Flow Through a Stenosed Artery Incorporating Fluid-structure Interaction", Australian and New Zealand Industrial and Applied Mathematics Journal, Vol. 47, pp. C507-C523, (2007).
- [11] Lee, K., and Xu, X., "Modelling of Flow and Wall Behaviour in a Mildly Stenosed Tube", Medical Engineering & Physics, Vol. 24, No. 9, pp. 575-586, (2002).
- [12] Chan, W.Y., and Eng, B., "Simulation of Arterial Stenosis Incorporating Fluid-structural Interaction and Non-Newtonian Blood Flow", M.Sc. Thesis, School of Aerospace, Mechanical and Manufacturing Engineering, RMIT University, Australia, (2006).
- [13] Gao, F., Watanabe, M., and Matsuzawa, T., "Stress Analysis in a Layered Aortic Arch Model under Pulsatile Blood Flow", BioMedical Engineering Online Journal, Vol. 5, No. 25, pp. 1-11, (2006).
- [14] Zhao, S., Xu, X., Hughes, A., Thom, S., Stanton, A., Ariff, B., and Long, Q., "Blood Flow and Vessel Mechanics in a Physiologically Realistic Model of a Human Carotid Arterial Bifurcation", Journal of Biomechanics, Vol. 33, No. 8, pp. 975-984, (2000).
- [15] Yahya, M., "Three Dimensional Finite-element Modeling of Blood Flow in Elastic Vessels: Effects of Arterial Geometry and Elasticity on Aneurysm Growth and Rupture", M.Sc. Thesis, Biomedical Physics, Ryerson University, Toronto, Canada, (2010).

- [16] Chakravarty, S., Mandal, P., and Mandal, A., "Mathematical Model of Pulsatile Blood Flow in A Distensible Aortic Bifurcation Subject to Body Acceleration", International Journal of Engineering Science, Vol. 38, No. 2, pp. 215-238, (2000).
- [17] Gao, F., Guo, Z., Sakamoto, M., and Matsuzawa, T., "Fluid-structure Interaction within a Layered Aortic Arch Model", Journal of Biological Physics, Vol. 32, No. 5, pp. 435-454, (2006).
- [18] Alishahi, M., and Emdad, H., "Numerical Simulation of Blood Flow in a Flexible Stenosed Abdominal Real Aorta", Scientia Iranica, Vol. 18, No. 6, pp. 1297-1305, (2011).
- [19] Khanafer, K.M., Bull, J.L., and Berguer, R., "Fluid-structure Interaction of Turbulent Pulsatile Flow within a Flexible Wall Axisymmetric Aortic Aneurysm Model", European Journal of Mechanics-B/Fluids, Vol. 28, No. 1, pp. 88-102, (2009).
- [20] Wang, X., and Li, X., "Fluid-structure Interaction Based Study on the Physiological Factors Affecting the Behaviors of Stented and Non-Stented Thoracic Aortic Aneurysms", Journal of Biomechanics, Vol. 44, No. 12, pp. 2177-2184, (2011).
- [21] Wang, X., and Li, X., "Biomechanical Behaviors of Curved Artery with Flexible Wall: A Numerical Study using Fluid–structure Interaction Method", Computers in Biology and Medicine, Vol. 41, No. 11, pp. 1014-1021, (2011).
- [22] Chung, S., and Vafai, K., "Effect of the Fluid-structure Interactions on Low-density Lipoprotein Transport within a Multi-layered Arterial Wall", Journal of Biomechanics, Vol. 45, No. 2, pp. 371-381, (2012).
- [23] Khamdaengyodtai, P., Vafai, K., Sakulchangsatjatai, P., and Terdtoon, P., "Effects of Pressure on Arterial Failure", Journal of Biomechanics, Vol. 45, No. 15, pp. 2577-2588, (2012).
- [24] Konala, B.C., Das, A., and Banerjee, R.K., "Influence of Arterial Wall-Stenosis Compliance on the Coronary Diagnostic Parameters", Journal of Biomechanics, Vol. 44, No. 5, pp. 842-847, (2011).
- [25] Jakel, R., "Analysis of Hyperelastic Material with Mechanica-theory and Application Examples", in 2nd SAXSIM, Technische Universität Chemnitz, Germany, April (2010).

Abstract

In this study, considering a real model, numerical simulation of Aorta arch is performed using ANSYS-CFX software. Different aspects such as pulsatile behavior of blood flow and fluidsolid interaction are considered simultaneously in simulation of one and three-layer model for Aorta wall. The results show that the three-layer model leads to stress jumps in boundary of layers the stresses have higher values than one-layer model. For sake of more realistic condition, a hyperelastic model is used for Aorta wall behavior which in comparison to elastic model, the hyperelastic model results to lower stresses. The effect of Aorta arch curvature on the results is examined and it is observed that the von Mises stresses are bigger in Aorta arches with smaller curvature and the maximum value of stresses occurs in ascending part. After investigation of effects of various parameters on wall stresses, the areas with more possible risk of rupture are determined and a proper model for future researches is introduced.